

sem vész bele soha a részletekbe, hanem mindig elvi magaslatról nézi az irodalomtudomány helyzetét, feladatait ; nemcsak bírálni és mérlegelni tud, de perspektívát nyitni is. Az ilyen jellegű írások természetéhez tartozik, hogy ezek igazán elmondásuk pillanatában érdekesek, majd nagyobb távlatból, hosszabb idő múltán ; kevéssel születésük aktualitása után fényük megfogyatkozik s a patinával tér vissza. Részben ez az oka annak, hogy e három közül az utolsót érezzük ma is rendkívül érdekesnek. Ennek a dolgozatnak egész problémafelvetése újszerű : az irodalom és az irodalomtudomány helyzetét a technika legújabb állásával próbálja szembesíteni, előrelátni azokat a következményeket, amelyek az általános műveltség emelkedésével, az írásbeliség szinte kivétel nélküli elterjedésével s a technika, különösen a különböző formájú távközlési lehetőségek tökéletesedésével jelentkeznek. Mint Bóka maga is hangsúlyozza, ez a tanulmány inkább csak kérdéseket ad fel, mintsem felelni tud rájuk ; de ilyesmiben már az is nagy eredmény, ha valaki helyesen tud feltenni kérdéseket, s felében-harminadában előre tudja látni az ezekre adandó válaszokat.

A kötet túlnyomó többsége a magyar irodalom kérdéseivel foglalkozik ; világirodalmi érdekű esszé (a Saint-Aulaire-ról szóló íráson kívül, mely inkább ürügy, mint tanulmány) összesen négy van : a már említett Hamlet-elemzésen és Csehov tanulmányon kívül egy-egy írás Dobroljubovról és Dosztojevszkij-ről. Tudjuk, jól — s a magyar irodalomról szóló tanulmányok utalás-anyaga is élénk bizonyítéka ennek — hogy Bóka László érdeklődése és tájékozottsága közel sem áll meg ezeken a határokon ; s nem a meglévők elleni kifogás (különösen a Dosztojevszkij-tanulmány emelkedik a kötet legjobb darabjainak magasságába), hanem az elmaradtak miatti hiányérzet mondatja, hogy talán a kötet egységét is megerősítette volna, ha ezeket a világirodalmi jellegű cikkeket elhagyja, egy későbbi, esetleg teljesen világirodalmi jellegű tanulmánykötet számára) amint azt Sötér István is tette) s e

kötet csak a magyar irodalommal és irodalomtudománnyal foglalkozik.

Úgy, ahogy van, a *Tegnapról maig* egy érdekes és gondolkodó lélek fejlődésének korára és környezetére is jellemző képe olyan részlettanulmányokon át, melyek a magyar irodalomtudománynak marandó értékei, melyeknek eredményei már eddig is nagyrészt felszívódtak a marxista magyar irodalomtörténetírásba és ott termékenyítve hatnak tovább. A kötetbe foglalt írások a magyar irodalomtörténetírás marxista útjának nyomjelzői ; egyben hatékony munkálói, előrelendítői is ennek az útnak. Saját fejlődéséről való hűséges számotadásának jele, hogy Bóka tanulmányai csoportosításával nem próbálja marxistává átfesteni humanista, antifasiszta múltját ; viszont már ennek a periódusának különös és valóban előre, a mi korunkra mutató értéke, hogy mindvégig Ady és József Attila-központú az irodalomszemlélete, értékskalája, állásfoglalásainak megalapozása.

Utoljára hagyjuk, mert bárhol szóljunk is róla, Bóka Lászlóval kapcsolatosan menthetetlenül közhelyként hat annak a megemlítése, hogy a stílus művészetének nemcsak vájtfüllű figyelője, értője, hanem szellemes megvalósítója is. Bármiről szóljon, gondozott, gördülékeny, egyéni, élvezetes stílusban tud róla beszélni ; tanulmányai már hangvétellükkel, nyelvükkel egyéniségről árulkodnak, akit stílusjegyei után is fel lehet ismerni, bármelyik kortársától megkülönböztetni. Konceptióján, tárgyalásfelépítésén (mint pl. *A kőszívű ember fia* esetében) itt-ott megérzik a dogmatizmus befolyása, a nyilvánvalóan pedagógikus szándék ; stílusa, nyelvi fordulatai ugyanakkor mindig mentek tudtak maradni azoktól a stílárius pongyolaságoktól, attól a bürokratikus fanyelvtől, mely az ötvenes évek eleje kritikáit és tanulmányait általában annyira szennyezte. A *Tegnapról maig* olyan kötet, melyet az irodalom kedvelője élvezettel olvashat végig, s amelyet az irodalom kutatója gyakran kényszerül majd kezébe venni, s mindig örömmel forgathat.

Nagy Péter

TÁRSASÁGI HÍREK

A Társaság életéből

Az MTA Irodalomtörténeti Intézete és a Magyar Irodalomtörténeti Társaság 1959. június 1-én *ankétot* rendezett *a felszabadulás utáni magyar irodalom helyzetéről*. A referátumokat Tolnai Gábor egyetemi tanár, Kiss Lajos és Diószegi András tartotta. A referátumokat követő vitához az Irodalomtör-

téneti Intézet és az ELTE Irodalomtörténeti tanszékeinek kutatói szoltak hozzá.

*

1958. december 7-én a Magyar Irodalomtörténeti Társaság az Irodalmi Színpad rendezésében *Babits Mihály születésének 75. év-*

fordulója alkalmából irodalmi estet rendezett. A bevezetőt *Sóter István* egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja mondotta. A nagy gonddal és körültekintéssel összeállított műsor keretében felléptek: *Gáti József, Gönczöl János, Ilosvai Katalin, Kelen Dóra, Kővecses Béla, Lászlóffy Katalin, Ungvári László* Kossuth-díjas érdemes művész és *Zách János*. Zongorán kísért: *Freymann Magda*.

1959. május 5-én a Társaság az Egyetemi Szinpaddal karöltve *Radnóti Miklós születésének 50. évfordulója* alkalmából műsoros irodalmi estet rendezett. Az ünnepi megemlékezést *Ortutay Gyula* akadémikus, az ELTE rektora tartotta. A műsor keretében fellépett: *Ilosvai Katalin, Horváth Ferenc* érdemes művész, *Keres Emil, Sándor Judit* és *Melis György*, valamint az *Egyetemi Énekkar* *Baross Gábor* vezényletével.

Előző számunkban hírt adtunk arról, hogy a Társaság tervében fontos pontként szerepel a vidéki magyarszakos tanárok továbbképzésére szolgáló előadó-utak szervezése. 1959. április 16-án *Székesfehérvárra* látogattunk el, ahol a Fejér megyei magyarszakos tanároknak *Tóth Dezső*, az irodalomtudományok kandidátusa és *Horváth Károly* tudományos kutató tartott előadást *Tóth Dezső* Vörösmarty-monográfiájáról és a Vörösmarty-kutatás legújabb eredményeiről.

A *Magyar Klasszikusok sorozat*nak az év első felében a következő kötetei jelentek meg: *Móricz Zsigmond*: Az isten háta mögött — A fáklya, *Babits Mihály* Válogatott Művei I—II., *Bajza József* Válogatott Művei, *Apáczai Csere János*: Magyar Encyclopaedia.

1958. évi tagdíjak — az előző számunkban közöltekén kívül — még a következő tagjainktól érkeztek be:

Bán Imre, Debrecen	50,— Ft
Bohus Magda, Budapest	10,— Ft
Bodor Sándor, Nyíregyháza	10,— Ft
Földessy Gyula, Budapest	20,— Ft
Gellért Oszkár, Budapest	20,— Ft
Gergely Gergely, Budapest	30,— Ft
Horváth Károly, Budapest	25,— Ft
Jenei Ferenc, Budapest	20,— Ft
Juhász Géza, Debrecen	50,— Ft
Katona Béla, Nyíregyháza	10,— Ft
Kemény G. Gábor	25,— Ft
Klanczay Tibor, Budapest	25,— Ft
Kovács Győző, Budapest	25,— Ft

Lengyel Béla, Budapest	25,— Ft
Makay Gusztáv, Budapest	15,— Ft
Margócsy József, Nyíregyháza ...	20,— Ft
R. Mezei Márta, Budapest	20,— Ft
Némedi Lajos, Eger	25,— Ft
Némedi Lajosné, Eger	25,— Ft
Pataki László, Eger	25,— Ft
Rába György, Budapest	25,— Ft
Rónay György, Budapest	20,— Ft
Sáfrán Györgyi, Budapest	25,— Ft
Szamosujvári Sándor, Debrecen .	10,— Ft
Tamás Anna, Budapest	25,— Ft
Tamás Attila, Budapest	20,— Ft
Vajda György Mihály	25,— Ft
Varga József, Budapest	25,— Ft
Waldapfel József, Budapest	50,— Ft

Hírek

Az 1959. évre megkötött magyar—szovjet akadémiai együttműködési egyezmény keretében az *Irodalomtörténeti Intézet* és a *moszkvai Gorkij Intézet* közösen dolgoz ki három témát. Így: a magyar—orosz és az orosz—magyar irodalmi kapcsolatok története, a nemzeti hagyományok és a szocialista realizmus kapcsolata, s a szocialista realizmus kialakulása a magyar irodalomban.

Berlinben, a Német-Szovjet Baráti Társaság székházának márvány-termében *magyar irodalmi estet* rendezett a Német Írószövetség és a Kulturkapcsolatok Intézete, valamint a Német—Szovjet Baráti Társaság.

Ady Endre halálának 40. évfordulója alkalmából emlékünnepséget rendezett a Művelődésügyi Minisztérium és az Irodalmi Tanács. Az emlékünnepelet *Kállai Gyula*, a Magyar Szocialista Munkáspárt Politikai Bizottságának tagja, államminiszter nyitotta meg, majd a nagy költő életművéről *Kardos László* egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja emlékezett meg.

Ady Endre-emlékestet rendezett Debrecen Város Tanácsa és a pedagógus irodalmi csoport a *Déri Múzeum nagytermében*. Az ünnepi est bevezetőjét dr. *Kiss Tamás* gimnáziumi tanár tartotta. — Az irodalmi est után a Déri Múzeum kiállítási termeiben *Ady-emlékkiállítás* nyílt meg.

1959. február 20-án *Győrött* a Jókai Mór Művelődési Házban *Bóka László* egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja „*József Attila, a költő és az ember*” címmel tartott előadást. Az előadást

követő műsorban Jancsó Adrienn, Surányi Ibolya és Horváth Ferenc érdemes művész lépett fel.

*

1959. március 17-én *Kisvárdán* a Művelődési Ház rendezésében az *Irodalom—Forradalom* c. előadásorozat első előadásaként *Czine Mihály*, az Irodalomtörténeti Intézet tudományos kutatója tartott előadást *Móricz Zsigmond a forradalomban* címmel.

*

1959. március 15-én a *gyöngyösi Vak Bottyán Gimnáziumban emléktáblát* lepleztek le az iskola diákjai az intézmény nagynevű diákja, *Bajza József* tiszteletére. Bajza József életét, munkásságát *Fülöp Lajos* tanár méltatta.

*

1959. július 19-én a Hazafias Népfront Veszprém megyei Bizottsága és a Veszprém megyei Tanács Idegenforgalmi Hivatala *Anyos Pál* emlékére Nagyesztergár községében, a költő *szülőházának falán emléktáblát helyezett el*. Az emlékbeszédet *Páldy Róbert*, a megyei könyvtár vezetője mondta.

A szerkesztőség hírei.

Ez év első felében az Irodalomtörténetben való ismertetés céljából az egyes kiadóktól az alábbi műveket kaptuk meg: *Akadémiai Kiadó* — *Csomasz Tóth Kálmán*: A XVI. század dallamai, *Apáczai Csere János*: Magyar Enciklopédia I., *Régi magyar költők tára, Révész Imre*: Sinai Miklós és kora, *Mikszáth Kálmán* Összes Művei 11—12., *Pogány Péter*: Folklor és irodalom kölcsönhatása, *Fitz József*: A magyar nyomdászat könyvkiadás és könyvkereskedeleme története.

Szépirodalmi Kiadó — *Bajza József* Válogatott művei, *Móricz Zsigmond*: Irodalomról, művészetről, *Móricz Zsigmond*: Az isten háta mögött — A fáklya, *Krudy Gyula*: Aranykéz utcai szép napok, *Lengyel József*: Prenn Ferenc hányatott élete, *Pirkadása magyar égnek* — Írók emlékezései a Tanácsköztársaságra, *Ambrus Zoltán*: Giroflé és Girofla, *Csurka István*: Hamis tanú, *Elek Artúr*: A platánsor, *Heltai Jenő*: Összegyűjtött versek, *Juhász Gyula*: Összes költeményei, *Benedek Elek*: Édes anyaföldem, *Mesterházi Lajos*: Pokoljárás, *Tamási Áron*: Czimeresek, *Darvas József*: Kormos ég, *Gábor Andor*: Véres augusztus, *Hatvany Lajos*: Ady, *Nagy Lajos*: Író, könyv, olvasó, *Illés Béla*: Anekdóták könyve, *Gyóni Géza*:

Csak egy éjszakára, *Katona József*: Összes Művei, *Babits Mihály*: Válogatott művei, *Apáczai Csere János*: Magyar Encyclopaedia, *Gellér Andor Endre*: Gőzmosoda, *Tömörkény István*: Hajnali sötétben, *Molnár Ferenc*: Gőzszlop, *Nagy Endre*: Várad — Pest — Párizs, *Zrinyi Miklós* Összes Művei.

Magvető Kiadó — *Kolozsvári Grandpierre Emil*: A boldogtalanság művészete, *Gholnoky László*: Prikk mennyei útja, *Karinthy Frigyes*: Kötéltánc, *Tolnai Gábor*: Évek, számadok, *Bródy Sándor*: Két szöke asszony, *Móra Ferenc*: Beszélgetés a ferde toronyal — Túl a palánkon, *Simon István*: A Jangce vitorlái, *Móricz Miklós*: Móricz Zsigmond indulása, *Ébredés* — Fiala prózairok antológiája, *Krudy Gyula*: A fehér lábu Gaálné.

Magyar Helikon Kiadó — *Ilja Erenburg*: A kommunár pipája, *Radnóti Miklós*: Ikek hava, *Jacques Gaucheron*: A lyoni selyemszövő, *Füst Milán*: Boldogtalanok — Negyedik Henrik, *Karikás Frigyes*: A 39-es dandár.

Gondolat Kiadó — *Kemény G. Gábor*: Mocsáry Lajos válogatott írásai, *Vargha Balázs*: Berzsenyi, *Dolmányos István*: Költők barátságától népek testvériségéig, *Gellért Oszkár*: Egy író élete, A magyar Tanácsköztársaság művelődési, oktatásügyi és szociális törvényei, *Kéry László*: Shakespeare tragédiái, *Lutter Tibor*: James Joyce.

Móra Kiadó — *Thury Zoltán*: Előbb meg kell halni, *Arany Petőfi levelezése*, *Zrinyi Miklós*: Szigeti veszedelem.

Táncsics Kiadó — *Magyar Múza I—II* — Költészeti antológia.

Kossuth Kiadó — *Arnold Zweig*: A wandsbeki vár.

Európa Kiadó — *Bert Brecht*: Galilei, *Bert Brecht*: Kurázi mama és gyermekei, *Majakovszkij*: Poloska — Fürdő, *Mai francia költészet*, *Az angol líra kincsháza*, *Hevesi Gyula*: Egy mérnök a forradalomban, *Fegyűn*: Fivérek, *Pozner*: Emlékezések Gorkijra.

*

• Munkatársaink kívánságára közöljük, hogy az *Irodalomtörténet szerkesztősége fogadó-órát* minden kedden 13—15 óra között tartja a szerkesztőség helyiségében: Budapest, V., Pesti Barnabás u. 1. III. 43. Telefon 180—960 122 mellék.